

DE GIN-KAST

Leslie Jamison

De gin-kast

Vertaald uit het Engels door Lucie Schaap en Maaike Bijnsdorp

Het op pagina 104 gebruikte citaat is afkomstig uit *Ulysses* van James Joyce, uitgegeven door De Bezige Bij, 1984 (p. 205). Vert.: John Vandenbergh.

Het op pagina 7 gebruikte citaat van Sylvia Plath is vertaald door Anneke Brassinga, De Bezige Bij, Amsterdam, 1980.

Oorspronkelijke titel: *The Gin Closet*

Oorspronkelijk uitgegeven door: Simon & Schuster, Inc.

© Leslie Jamison, 2010

© Vertaling uit het Engels: Lucie Schaap en Maaïke Bijnsdorp, 2016

© Nederlandse uitgave: Hollands Diep, Amsterdam 2016

© Omslagfoto: Alamy / Imageselect

Omslagontwerp: b'IJ Barbara, Amsterdam

Typografie: Crius Group, Hulshout

Foto auteur: © Colleen Kinder

ISBN 978 90 488 2543 1

ISBN 978 90 488 2544 8 (e-book)

NUR 302

www.hollandsdiep.nl

www.overamstel.com

OVERAMSTEL

uitgevers

Hollands Diep is een imprint van Overamstel Uitgevers bv

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veelelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor mijn grootmoeders,
Patricia Cumming Leslie en Mary Dell Temple Jamison

O lief, hoe ben je hier gekomen?
O embryo

Dat nooit vergeet, zelfs niet in slaap,
Je gekruiste houding.

Het bloed bloeit rein
In jou, robijn.

De pijn
Bij je ontwaken is niet van jou.

— Sylvia Plath, 'Nick en de nachtpit'.

Stella

Met kerst trof ik oma Lucy op het keukenzeil aan. Ze was gevallen. Het gebrom van de ijskast achter haar naakte lichaam klonk als doodsgereutel. Ze had bebloede zakdoekjes in haar vuisten, maar leefde en praatte. ‘Ik wilde alleen wat yoghurt pakken,’ zei ze. ‘Ik kreeg een bloedneus.

Haar armen wapperden door de lucht, op zoek naar houvast, menselijke vingers, wat dan ook. Het was voor het eerst dat ik haar hele lichaam zag, haar losse, spookbleke vel en de vele blauwe ader-tjes eronder.

Ik was met de trein door de broze Connecticut-winter gereden, met een stuk peperkoek en een broodje ham met flinke vetranden, zoals zij die het liefst had. Ik had een tas met cadeaus bij me. Vanaf de vloer vroeg ze: ‘Zijn die voor mij?’

Ze lag te rillen. Ik had haar nog nooit zo gezien, het tasten naar houvast leek een tweede natuur voor haar. Haar gezicht trilde krampachtig alsof ze het in bedwang probeerde te houden terwijl er daaronder van alles gaande was. Ze pakte mijn hand. Haar vingers waren vettig van de crème. ‘Matilda moet komen,’ zei ze. Haar stem klonk kalm en beslist, alsof het een volstrekt redelijk verzoek betrof. Ik had nog nooit iets over ene Matilda gehoord.

Ik greep haar pols en liet mijn andere hand onder de kromming van haar rug glijden. Haar huid hing los tussen de benige kniekers van haar ruggengraat. ‘Niet sjarren,’ zei ze. ‘Dat doet zeer.’

Ik belde mijn broer. Tom zei: ‘Je moet vragen: “Heb je je hoofd gestoten, Lucy?”’ Ik hield mijn hand over de telefoon en wachtte op haar antwoord. Hij wachtte op mij.

‘Ik wilde alleen maar een klein beetje yoghurt,’ zei ze.

Ik hurkte naast haar neer. Mijn schoenen piepten op het zeil. ‘Maar heb je je hoofd gestoten? Kun je me dat zeggen?’

‘Zo ja, dan weet ik niet zeker of ik me dat wel zou herinneren,’ zei ze.

Ik gaf het door aan Tom. Hij zei dat ik haar minstens twee uur wakker moest zien te houden. Dat moest je doen voor het geval ze een hersenschudding had, wist hij. Hij was aan de andere kant van het land, bij Dora, onze moeder. Waarschijnlijk zat hij een glas bronwater te drinken in een restaurant aan de Stille Oceaan, waar iedereen vrolijke, letselvrije gedachten zat te wijden aan zijn of haar sushi. Het werd gerund door de eerste-generatie-eigenaren, vertelde hij, en was gelukkig open met de feestdagen. Het was de eerste keer in maanden dat mijn moeder een dag vrij genomen had van haar werk.

‘Tom?’ vroeg ik. ‘Ken jij iemand die Matilda heet?’

‘Momentje,’ zei hij. ‘Ik geef je mama.’

Haar stem klonk luid en plotseling. ‘Je moet doen wat Stella zegt! Je moet haar voor je laten zorgen!’

‘Heb je het tegen oma?’ vroeg ik. ‘Zal ik haar geven?’

‘O,’ zei ze. ‘Natuurlijk.’

Oma Lucy omklemde mijn mobieltje met bevende vingers. Mijn moeder sprak zo hard dat het klonk alsof haar stem uit de vloer onder oma Lucy’s oor kwam. Oma Lucy rolde op haar zij en gaf de telefoon weer aan mij. ‘Niet vergeten, twee uur,’ zei Tom. Ik hoorde geluiden op de achtergrond, het geroezemoes van glazen en geroddel. Ik hing op.

Oma Lucy wilde peperkoek noch thee. Cadeaus wilde ze evenmin. Ze wilde alleen maar slapen. Het was nog niet donker, nog lang niet. De dag was nu verpest, zei ze stellig. Ze wilde morgen pas wakker worden en kerst vieren.

Ik keek op mijn horloge en haalde diep adem. Twee uur: dat moest lukken. We vonden een kerstprogramma op tv. Bewegende

rendiertjes van klei huppelden over glinsterende sneeuw. Ik moest oma Lucy steeds even aan haar schouder schudden om er zeker van te zijn dat ze echt wakker was. ‘Hé,’ zei ik. ‘Mis het stuk met de rendieren niet. In de sneeuw.’

‘Wat een vreselijk programma,’ zei ze ten slotte. Alleen al het hardop uiten van die mening leek haar nieuwe kracht te schenken en ze stelde voor om de cadeautjes alsnog uit te pakken. Door haar zware gordijnen voelde het zonlicht stroperig, alsof het door gaasverband drong. Ze woonde op de tweede verdieping van een appartementenblok met gestucte muren in de kleur van gepelde amandelen. Nagenoeg al haar burens waren bankiers die naar de stad forensden.

Mijn oma was aan Connecticut verknocht. Ze was er verliefd geworden op mijn opa en ze waren er getrouwd. Hij kwam uit een oude New Englandse familie, maar was ook degene geweest die per se naar de Westkust wilde verhuizen om van zijn familie af te komen. Van daaruit was hij de wijde wereld in getrokken om nooit meer terug te keren. Hij had haar alleen achtergelaten met hun dochttertje. Zijn familie had haar genoeg geld toegezegd om de rest van haar leven van rond te kunnen komen.

Oma Lucy was verliefd geworden op die hele schoonfamilie – hun lange geschiedenis, hun tradities – en had mijn moeder een gevoel willen meegeven van waar ze vandaan kwam, reden waarom ze de zomers altijd hadden doorgebracht op Cape Cod in een huisje van de familie, waarover mijn moeder alleen vol minachting sprak. ‘Het was hun smerige manier om ons af te kopen,’ vertelde ze me. ‘Alleen daarom gaven ze ons dat strandhuisje voor een paar rottige maanden. Geld was daar zoiets als een buitenechtelijk kind. Iedereen wist ervan, niemand sprak erover.’ Mijn moeder had geen enkele herinnering aan haar vader, maar haar boosheid jegens hem leek groot genoeg om jaren van open wonden te bestrijken. Bij uitbreiding gold die ook zijn familie en de felheid ervan woog op tegen mijn oma’s vergevensgezindheid.

Lucy had geen uitleg nodig om te begrijpen dat ze niet welkom

was bij de diverse jaarlijkse familiebijeenkomsten en beter in het Westen kon blijven. Toch was ze, nadat ze haar dochter in Los Angeles had grootgebracht, teruggekeerd naar deze gewijde verlatenheid, de oostelijke kou en het geld van Greenwich. Ze kon kopen wat ze wilde, maar verlangde dezer dagen niet veel en de netheid van haar sober ingerichte kamers had iets triests.

‘Ze heeft het hem nooit kwalijk genomen dat hij haar in de steek heeft gelaten,’ zei mijn moeder. ‘Dat heb ik nooit begrepen.’

Lucy gedroeg zich als een braaf kind met haar kerstcadeaus, netjes en attent. Ik had voor haar een badschuimsetje gekocht en pannelappen met daarop geborduurd de tekst: ALLEEN VOOR DE BESTE OVENSCHOTELS VAN NEW YORK. Zolang ik oma Lucy kende, maakte ze ovenshotels van een of andere roomsoep, maïs uit blik en in stukken gescheurd diepvriesdeeg. Ze smaakten zilt als de zee en zijdezacht. Ze kookte voor ons als ze naar het Westen kwam om bij te springen als mijn moeder veel moest werken. Mijn moeder vond de gerechten die ze maakte meestal verschrikkelijk. ‘Die stoofpotten zijn helemaal suf gekookt,’ zei ze. ‘Het kost me jaren om ze uit te kakken.’ Dat heeft ze aan tafel echt eens gezegd. Oma Lucy begon vervolgens met een kwaad gezicht af te ruimen.

Mijn moeder had altijd wat op de kookkunst van haar moeder aan te merken. Dat ze nog zo haar best kon doen, maar dat het nooit wat werd. Ze nam dankbaar recepten over van de familie die haar had verstoten. ‘Alsof ze geen greintje trots had,’ zei mijn moeder. ‘En het smaakte allemaal even vreselijk.’ Er was een blauwebessentaart van korstdeeg waar de vellen als dode huid van afvielen. ‘Dat deed de deur dicht. Toen heeft ze al die recepten weggegooid,’ zei mijn moeder met trots in haar stem. ‘Ze zei: “Ik heb in mijn leven heel wat taarten gegeten, maar nooit zoiets als dit.”’

De DE BESTE OVENSCHOTELS VAN NEW YORK-pannelappen waren een soort knipoo, met jaren vertraging, en ook een beetje een overwinningsgebaar. We waren niet langer aan mijn moeders

kant van het land en oma Lucy kon ongestoord haar ovenscho-
tels bereiden. Ze tuurde met half dichtgeknepen ogen naar de
ruitvormige gequilde stof. ‘Ik kan toch niets het beste van New
York maken?’ zei ze. ‘Ik woon in Connecticut.’ Ze legde de pan-
nenlappen netjes op de salontafel. ‘Zes soorten badschuim,’ zei
ze. ‘Dat het bestaat!’

Ze trok haar wollen rok over haar spillebenen en haar panty was
zo dun, dat je de ouderdomsschade op haar lichaam zag; paarsblau-
we plekken op haar schenen en dijbenen. ‘Het voelt als een kooi,’
zei ze. Ze bedoelde haar lichaam. ‘Overal pijn en anders jeukt het
wel.’ Ze zei dat de jeuk erger was dan ik me kon voorstellen. ‘Het is
niet óp de huid,’ legde ze me uit. ‘Het zit eronder.’

Toen zweeg ze, alsof ze zich iets probeerde te herinneren. ‘Ik
heb ook een cadeau voor jou,’ zei ze ten slotte. ‘Ik weet alleen niet
meer wat.’

Ik zei dat we ons daar nu niet druk om hoefden te maken. Wat
zou ze ervan vinden als ik in plaats daarvan het bad voor haar liet
vollopen? Misschien zou dat lekker zijn voor haar huid?

‘Met het badschuim!’ zei ze. Ze was zo eenzaam en wilde me
zo graag ter wille zijn. Hoe kwam het dat ik dat nu pas zag? Haar
gretigheid rolde af als de draad van een klos. Je kon alleen zo sterk
verlangen als je jarenlang eenzaam was geweest, had geoefend. Haar
lichaam was nu zwak genoeg om met haar mee te verlangen.

Ik liet het bad vollopen met honing-vanilleschuim, haar keus,
en ging op de wc-bril zitten terwijl zij zichzelf – dunne benen,
witte buik, armen als vliezige insectenvleugels en glinsterend van de
zeep – onder het dampende oppervlak van het water liet glijden. Ik
had een boek meegenomen en hield mijn ogen strak op de pagina
gericht, regel na regel, zodat ze niet het gevoel zou hebben dat ik
naar haar zat te staren. Ik keek één keer op. Ze kromde haar vinger
om me te wenken. Ik boog voorover.

‘Ze liet het bad vollopen,’ zei ze. ‘Om ze weer tot leven te wekken.’
‘Wat?’ zei ik. ‘Wie bedoel je?’

Ze sloot haar ogen en schudde haar hoofd. Stukje bij beetje liet ze zich verder onder water zakken. Ik zag aan haar van de warmte rood verkleurde huid tot waar ze zich had ondergedompeld. Wie had een bad laten vollopen? Wie waren er doodgegaan? Misschien was het iets uit een film. Ik wist dat ze veel films keek. Wat moest je anders, de hele dag alleen, terwijl elk lichaamsdeel de geest begon te geven – ogen, benen, hersenkwabben?

‘Wie heeft wat gedaan?’ vroeg ik nog eens. ‘Wat kwam weer tot leven?’

‘Ze was zachtaardiger dan je moeder, in alles wat ze deed. Ze heeft me hier eens een blauwe plek bezorgd, maar in diepste wezen was ze zachtaardig.’ Lucy streek met twee vingers over haar wang. Er bleef een spootje water achter.

‘Ik weet niet over wie je het hebt,’ zei ik.

‘Nee,’ zei ze. ‘We hebben het je nooit verteld.’ Ze sloeg haar armen om zich heen. Misschien droomde ze wel hardop.

‘Wat niet?’

‘Over Matilda,’ zei ze. ‘Je moeders zus.’

‘Je hebt nóg een...’ Ik liet mezelf niet uitpraten. ‘Waar is ze?’

Ze sprak zo zacht dat ik haar nauwelijks kon verstaan: ‘Ik weet het niet.’

Met haar schorre stem barstte oma Lucy los in een liefdevolle spraakwerval over haar jongere dochter, alsof Matilda een droom was die verloren zou gaan als ze niet snel genoeg verteld werd. Ze had al die jaren nodig gehad om alleen maar haar naam hardop te zeggen.

Oma Lucy vertelde dat ze elke zomer met Matilda – alleen Matilda, niet mijn moeder – naar de getijdenpoelen was gegaan. Dat was in Chatham, nabij de grote zilte monding van de Atlantische Oceaan. ‘Ik liet haar de zee-egeltjes zien,’ zei ze. ‘Net bundeltjes paarse potloden.’

Ze had haar – en nu mij – over zeesterren verteld. Hoe ze aten, met hun maag buiten hun lichaam. Ze hadden de kleur van

diepgevroren sinaasappelconcentraat, zei ze, zo feloranje. Misschien had ze voor alle dieren tinten van diepvriesproducten in gedachten. Ik moest denken aan de vele keren dat mijn moeder had gezegd: ‘Ze is gewoon een huisvrouw, door en door.’

‘Matilda vond die poelen prachtig,’ zei Lucy. ‘Echt prachtig.’

Ze had het heerlijk gevonden om over de stekeltjes van de zee-egels te strijken en kon uren naar de krabbetjes liggen kijken die met elkaar om mooie plekjes in rotsnissen vochten, maar rilde als de zeesterren zich vastzogen op haar arm. ‘Ze zei dat het voelde alsof iemand heel dicht bij haar huid inademde,’ zei oma Lucy. ‘Ik vertelde haar dat hun mond op hun buik zat.’

‘Dachten ze dat Matilda eten was?’

‘Nee.’ Oma Lucy lachte. ‘Ze dachten dat ze hun thuis was.’

Ze beschreef de kuststrook met grasland die doorliep tot aan de zee en vol stond met een prikkend soort onkruid. Matilda noemde het ‘omagras’, omdat het als een zuchtende oude vrouw klonk als de wind erdoorheen streek. Lucy zweeg even. ‘Zo zou je mij nu kunnen noemen. Ik ben bang dat ik nu een zuchtende oude vrouw ben.’

Pas toen ze weer begon te rillen, bedacht ik dat het water om haar heen moest zijn afgekoeld. Ze kon niet alleen uit bad komen. Ik moest mijn armen onderdempelen om haar omhoog te hijsen. Haar natte lichaam doorweekte mijn spijkerbroek en kasjmier vestje. Ze ging bibberend op de wc-bril zitten.

Dat was het moment dat ze over de dode dingen begon. Mijn moeder had een keer allerlei dingen uit zee meegenomen en in de badkuip gedeponerd: een collage van asgrauwe zeepokken keurig in het gelid als speelgoedsoldaatjes, een troepje krabben die zich met vermoeide, klikkende stapjes voortsleepten door het bad, net oude mannetjes in hun schild. Hun scharen tikten op het porselein.

‘Je moeder liet ze daar dagenlang zitten,’ zei oma Lucy. ‘Zo was ze. Altijd nieuwsgierig.’

‘En Matilda probeerde ze te redden?’

Oma Lucy had de handdoek om haar tengere schouders geslagen.

Badwater drupte uit haar witte haren. Ze vertelde me over deze jongere dochter – voor mij nieuw, voor iedereen verdwenen – het meisje dat een stervende mini-oceaan aantrof en dacht dat ze die met voldoende water weer tot leven kon brengen. Hoe liep het af? De zeepokken spoelden weg als korstjes. En de krabben waren niet van het soort dat door water omgeven moest zijn. Ze verdronken.

In de trein naar huis belde ik mijn moeder. Ik zei haar dat oma Lucy hulp nodig had. Geen probleem, zei ze. We zullen thuiszorg voor haar regelen.

‘Ze heeft niet af en toe hulp nodig, maar vierentwintig uur per dag,’ zei ik.

Mijn moeder was een in asielzaken gespecialiseerde advocaat en een intimiderende schoonheid, klein maar fel. Ze ging met haar volle agenda om alsof het een wezen was dat los van haar stond, compromisloos, een macht die gehoorzaamheid afdwong: overleg met cliënten, spinninglessen, afspraken met haar therapeut. ‘Ik bel moeder voortdurend,’ zei ze gekwetst.

Ik wist dat ze als ze hier naast me had gezeten haar agenda tevoorschijn zou hebben gehaald om me te laten zien waar ze die telefoontjes had genoteerd: potloodkruisjes die weggestopt zaten tussen namen en telefoonnummers, tussen een-, twee-, driemaal doorgestreepte afspraken, met het definitieve tijdstip dat angstvallig in een haastig neergepend kader prijkte. Ik raakte de weg kwijt als ik ernaar keek, het was een labyrint. Ik wist dat mijn moeder zich ergens daarbinnen bevond.

Ik begrijp het gewoon niet, zei ik. Waarom was oma Lucy in haar blootje op zoek naar yoghurt en hoe zat het met dat bloeden? En het rillen? Misschien zei ze maar wat en waren haar verklaringen – ‘Ik had een bloedneus’ – gewoon woorden die in haar opkwamen en leken te kloppen.

Mijn moeder wilde weten of ze helder was geweest.

Ik zei dat ik het niet zeker wist. Het ene moment wel, het andere niet.

Ik hoorde geruis op de achtergrond. Dat betekende dat ze haar telefoon op luidspreker had gezet. Het was nog steeds kerst, ook aan de Westkust, maar ik kon horen dat mijn moeder weer op kantoor was. Ik wist dat ze graag heen en weer liep langs de uitgestrekte raampartijen met de hoge ruiten waar de wolkenkrabbers als splinters uit de kozijnen leken te steken.

‘Ze krijgt waarschijnlijk niet genoeg beweging,’ zei ze. ‘Ze gaat vrijwel nooit naar buiten.’

Ik dacht aan oma Lucy languit op de grond, met haar handen die wapperden als vogeltjes en straaltes bloed die in wormsporen onder haar neus waren samengevloeid tot een snor.

‘Het gaat volgens mij niet zozeer om gebrek aan beweging,’ zei ik. ‘Ze is alleen...’

‘Wat?’

‘Ze heeft hulp nodig.’ Ik zweeg even. ‘Zoals ik eerder al zei.’

Ik wist dat volwassen kinderen dit voortdurend deden: hun eigen leven op een zijspoor zetten om voor het aftakelende lichaam van hun ouders te zorgen, hen te helpen eten en lachen en poepen zonder de boel onder te klieren. Mijn moeder wilde zich oriënteren op de mogelijkheden voor inwonende zorg. Het was geen probleem, zei ze. Ze kon het betalen. ‘Maar moeder zal het niets vinden,’ zei ze. ‘Helemaal niets.’

‘Aan onbekenden die aardig doen heb ik niets,’ had Lucy tegen me gezegd. ‘Ze zorgen er hooguit voor dat ik me alleen voel.’ Ze zou liever volledig wegwijnen dan deze laatste stap zetten en zich overgeven aan de zorg van een onbekende.

Ik stelde een andere oplossing voor. Ik zou vier avonden per week naar haar toe kunnen gaan om voor haar te koken en haar gezelschap te houden.

‘Dan lijkt ik wel een ontaarde dochter,’ zei mijn moeder.

‘Denk je?’

‘Er valt altijd wel iemand, toch? En jij vangt ze op.’
‘Ze is zelf gevallen,’ zei ik. ‘Daar had ik niets mee te maken.’
Ze zweeg. Ik ook.
Toen zei ik: ‘Ze heeft me over Matilda verteld.’
Niets.
‘Mam?’
Na lange tijd: ‘Dat had ik je zelf willen vertellen.’
‘Je hebt er jaren de tijd voor gehad.’
‘Ik was het altijd van plan,’ zei ze. ‘Het kwam er alleen nooit van.’
Ik wachtte.
‘Ik wist dat je me zou veroordelen.’
‘Om wat?’ zei ik. ‘Ik weet niet eens wat er is gebeurd.’
‘Zal ik je vertellen wat er is gebeurd?’ zei ze. ‘Matilda is bij óns weggegaan. Zij heeft die stap gezet. Ze is ook weer teruggekomen, maar eigenlijk nooit echt. Ze heeft nooit haar best gedaan.’
‘Is ze weggelopen?’
‘Het lag ingewikkeld.’
‘Er zijn zoveel jaren verstreken... Ik bedoel, jezus, mijn hele leven. Wilde je nooit dat ik het zou weten?’
‘We spraken af dat we het er niet over zouden hebben,’ zei ze.
‘Dat was makkelijker voor Lucy.’
‘Dat was het ook. Maar het ligt nu anders.’
‘Wat heeft ze verteld?’ vroeg mijn moeder. ‘Over Matilda? Hoe klonk ze?’
‘Hoe bedoel je?’
‘Was ze boos?’
‘Niet boos, nee. Eerder verdrietig.’
‘Hoe kwam ze er opeens bij?’
‘Ik weet het niet, mam. Ze lag in bad over van alles te praten. Ze was gevallen, had misschien haar hoofd gestoten. Ze had pijn, was openhartig. Ze miste haar dochter.’ Ik zweeg weer even. ‘Zo kwam ze erbij.’
Mijn moeder zei niets.
‘Ik wou dat je het kon uitleggen,’ zei ik. ‘Hoe het kan dat...’

‘Die dingen gebeuren nou eenmaal. Als zoiets in een familie gebeurt,’ zei ze, ‘heeft het geen zin om te proberen het te begrijpen.’

Haar stem klonk als een bronzen klok waar hard op was geslagen en die kilometers ver schalde, zo scherp dat het haast niet te geloven was dat er geen zoemende nagalm zou blijven klinken. ‘Die dingen gebeuren.’ Als een aardbeving of kanker. Als het gestage klokgetik van een oude vrouw die wegteert. Mijn moeder zou pas begrijpen wat er met het lichaam van haar moeder aan het gebeuren was als ze het met eigen ogen zag.

‘Weet je niets van haar?’ vroeg ik. ‘Helemaal niets?’

‘We weten dat ze in de woestijn woont,’ zei ze. ‘Ergens in Nevada, god mag weten waar. Of misschien inmiddels wel niet meer. We hebben al jaren niets meer van haar gehoord.’

Net nog had een deel van mijn moeder zich getoond, een deel dat ik nooit eerder had gehoord. Nu was ze gekwetst en broos zoals ik wel vaker had gezien, snel op haar tenen getrapt. Zo was ze ook als ze het over haar vader had, als ze het al over hem had.

Mijn moeder beweerde niets meer te maken te willen hebben met zijn familie – ‘één grote kluit bevoorrechte blanke Amerikanen,’ zei ze – maar in haar stem hoorde je verdwaalde sliertjes trots. Ze hadden een flinke vinger in de pap gehad in de ontstaansjaren van ons land. Ik stelde me belegen, bebrilde mannen voor die belasting op suiker indend en huiden verhandelden en de jongens betaalden die de thee in de haven opruimden. Als kind fantaseerde ik graag over de Boston Tea Party. Stel iemand zou een stad stichten, gebouwd op grond die volledig bestond uit dicht samengepakte thee, Darjeeling of English Breakfast. Zou het er in de warmte van de zomer ruiken alsof er thee stond te trekken?

‘Het is geschiedenis,’ zei ik tegen mijn moeder. ‘En onze familie heeft daar deel van uitgemaakt.’

‘Met zijn vertrek was het niet langer jouw familie,’ zei ze boos. ‘Lang voordat jij geboren werd was het al niet meer jouw familie.’

En dat was dat, ik was een kind van de Westkust, waar de geschiedenis in stappen van tien jaar werd beschouwd, waar de geschiedenis van een vrouw, alleen al haar naam, kon verdampen als hitte van een snelweg, een lelijk glinsteren, de ondoorgroendelijke resten van wat al verdwenen was.

Op mijn tweeëntwintigste verhuisde ik naar Manhattan. Aanvankelijk had ik grote plannen voor New York, zoals iedereen, vermoed ik. De eerste keer dat ik Manhattan zag, logeerde ik bij Tom, die aan Columbia studeerde. Toen hij uit huis ging was hij een bozige tiener met blauwgestreept haar en een band die zich The Hangovers noemde. Maar in zijn nieuwe leven, in deze nieuwe stad, was hij een keurige jongen geworden: een student economie met een vriendin die Susannah Fern Howe heette. Haar ouders woonden in Newton. ‘In Massachusetts?’ vroeg ik. Ze hadden een tweede huis bij de Cape. ‘In Cape Cod, waar mama als kind altijd heen ging?’

‘Bij de Cape,’ verbeterde Tom me. ‘Martha’s Vineyard. Een eiland. Dat is iets anders.’

Hij was zelf ook anders. Op de middelbare school was hij een spotzieke bikkelaar geweest die me ermee plaagde dat ik zo weinig wist van hoe het er in het leven aan toeging en vage toespelingen maakte op zijn vrienden en het verwarrende gegeven dat ze seks hadden. Nu deed hij koeltjes en gedroeg zich beleefd tegenover mij, alsof we allebei al volwassen waren. Ik was tien en hij zei tegen me dat New York ‘weergaloos’ was, wat dat ook mocht betekenen, het tegenovergestelde van Los Angeles. Ik wist alleen maar dat ik wilde winkelen in Greenwich Village.

‘Winkelen, aha,’ zei hij met een knipoog. ‘Dat doen we hier ook.’

Nu al: we. Hij en de stad bezaten dingen, hadden dingen.

Ik had me tweedehandswinkeltjes voorgesteld vol leren sandalen en Indiajurken. Hij nam me mee naar Fifth Avenue, waar ik niets kon met het geld in mijn roze plastic portemonneetje. ‘Hoe zit het met het bohemien spul?’ vroeg ik. Ik had het woord ‘bohemien’

speciaal voor dit reisje geleerd. We belandden in een straat met allemaal goedkope denimwinkels, van die winkels met lawaaierige metalen rolluiken. Ze hadden er gele spijkerbroeken voor negenennegentig cent per stuk. ‘Dit is de Village,’ zei hij. ‘Nu gelukkig?’

Ik verhuisde er tien jaar later heen om te bewijzen dat ik er wel gelukkig kon zijn. Mijn moeder had me jarenlang bestookt met vragen – Wat voor plannen had ik? Wat wilde ik bereiken? – maar ik had niets kunnen verzinnen wat ik zelf bedacht had en wat niet, ver weggestopt, feitelijk alleen maar een antwoord zou zijn dat ze wilde horen.

Het probleem was niet dat ik beseftte dat New York anders was dan de stad die ik me had voorgesteld, maar veeleer weten dat het wél die stad was, op een plek die ik nog niet had ontdekt. Ik wist dat er tweedehandswinkeltjes waren zoals ik ze me had voorgesteld, waar elegante vrouwen met hun lange vingers over kanten rokken streken en hun voeten in verweerde ballerina’s staken om vervolgens te flaneren over harde trottoirs met allemaal in het zonlicht glinsterende puntjes. Ergens bestond hij, die buurt. Ik bleef ernaar zoeken.

In New York wonen leek een carrière op zich: gewoon daar zijn en al je poriën openzetten voor het lef en de hartslag van de stad. De cafés puilden uit van de mensen die ik nog uit mijn studietijd kende, toen ik mezelf het scherpst in kaart had, mijn contouren bepaald door anderen: onze lange gesprekken in een lege mensa, onze etentjes met smakeloze garnalen en aangebrande rijst. We praatten zonder voorbehoud, in discussies en monologen, en altijd was er wel iemand die luisterde. Dronken, misschien, maar luisterend. Wat zouden we hierna gaan doen? We verspreidden ons als glazuur over honderden stratenblokken, over vele huizen.

Ik sliep in een kamer die voorheen een kast was geweest. Je zag nog de beschilderde haken waaraan de garderobestang had gehangen. Ik kwam laat thuis, opgedraaid, en dook in mijn tweepersonsbed met een bundel van Lorca met gedichten over de stad: Zij zijn degenen. | Degenen die zilveren whisky drinken nabij de

vulkanen | en stukjes hart doorslikken bij de bevroren bergen van de beer. 's Nachts lag ik me af te vragen wie degenen waren. Waar dronken zij hun zilveren whisky?

'Je bent precies je vader,' zei mijn moeder. 'Je sprokkelt een carrière bij elkaar van losse dingetjes.' Dat bedoelde ze niet als compliment.

Mijn vader, en niet langer haar echtgenoot, was jarenlang de persoonlijk assistent geweest van een kunstenaar die Enrico heette. Enrico was de officieuze leider van een groepje kunstenaars dat bekendstond als de Border School. Ze noemden hem de 'Rothko van de vuilstort', omdat hij grote bergen afval nam en die vervolgens in één kleur of twee kleurlagen beschilderde. Zijn werken heetten *Stort 1*, *Stort 2*, *Stort 3*. Het had iets overrompelends, de kleur zo regelmatig en uitgestrekt en daaronder de golvende textuur van het afval. Ik werd er een beetje zeeziek van, ze gaven me het onrustige gevoel van er tegelijk dichterbij willen komen en er verder vandaan willen zijn. Nadien vroeg ik me altijd af wat het doel ervan was. Die duizeligheid? Het veranderde een moment in je leven en verdween dan weer.

Mijn moeder bleek me beter te kennen dan ik mezelf, want ook ik werd iemands persoonlijk assistent. Ik ging werken voor een journaliste in de Upper West Side. Ik noemde haar mevrouw Z. Ze had een echte naam met meer letters, maar leek nooit helemaal een echt mens te zijn, niet helemaal, daarom hield ik het bij alleen die Z. In New York zag je dat type veel: ideeën over mensen die bestaande mensen waren geworden, die rondliepen met vanbinnen een kant-en-klaar geënceneerd leven, pagina's script met belachelijke zinnen die klaarlagen om gezegd te worden.

Elke ochtend ging ik naar het appartement van mevrouw Z aan Seventy-first Street, dicht bij Central Park. Daar werkte ik op de zolderetage boven haar woonkamer. Ze had lelijke, dure meubels: zware stoffen met dikke kwasten en kussens van brokaat en banken die meer om naar te kijken waren dan om op te zitten. Maar ze had

ook kamerhoge ramen met uitzicht op de donkergroene Ramble. Je zag mensen van alles meemaken, hun ijsje laten vallen bijvoorbeeld of ruziën met hun geliefde.

Mevrouw Z schreef boeken over onderwerpen als vrouwen die seks hadden en vrouwen die ouder werden en oude vrouwen die seks hadden. Ze had een agenda vol lezingen en ik schreef haar voordrachten. Ik interviewde inspirerende alleenstaande vrouwen en inspirerende getrouwde vrouwen en inspirerende anorectische vrouwen en inspirerende suïcidale vrouwen, dat wil zeggen vrouwen die zelfmoord hadden overwogen, maar niet hadden gepleegd. Ik reserveerde ook haar buskaartjes en trok geld uit de muur zodat ze al haar schoonmaaksters kon betalen, van wie er niet een wit voor haar werkte.

Ze had eens een telefonisch interview voorafgaand aan een optreden op televisie. Het ging om een talkshow over ouder worden. ‘Ouder worden!’ Het was een programma met een uitroepteken.

Ik hoorde haar beneden aforismen in de telefoon bazuïnen alsof het songteksten waren: ‘Het gaat niet om jong blijven. Het gaat om oud omarmen.’

Ze riep me daarna bij zich. ‘Boek een botoxbehandeling, wil je,’ zei ze. ‘Geen denken aan dat ik zonder op tv ga.’

Ik hoorde het haar zeggen en hoorde vrijwel direct daarna de echo van hoe ik haar woorden zou herhalen tegenover anderen. Dat deed ik ook, diezelfde avond nog en daarna nog vaker. Ik trok hoge hakken aan en liep ruim een kilometer door verregende straten naar een cocktailparty onder de Brooklyn Bridge. Ik kwam er en opende mijn mond om te drinken en praten. ‘Moet je horen wat mevrouw Z vandaag zei.’

Ik vertelde het vrienden, kennissen, vreemden, iedereen die maar wilde luisteren. Het maakte niet uit of je me kende of niet. De anekdote deed het altijd. Dit was New York. Bij verhalen vertellen ging het er niet om dat je tegen een bepaald iemand praatte, het ging er alleen om dát je praatte. Je had iets meegemaakt wat de aandacht

van een ander zou kunnen trekken. Het was eenzaam, deze manier van praten. De waarheid van het jong-zijn voelde als een lelijk geheim dat iedereen had toegezegd te bewaren.

Elke avond zei ik dingen als: vandaag hebben mijn baas en ik hem bij de lunch flink geraakt. Vandaag zat mijn baas bij *Oprah!* Vandaag heb ik duizend dollar uitgegeven aan cadeaumanden. Vandaag heb ik twee keer het woord 'herfstig' gebruikt en beide keren was het tegen een tulpenverkoper.

De plekken waar ik die dingen zei waren net zo relevant als dat ik ze zei. De feiten en gevoelens van mijn leven waren niet belangrijker dan de plekken waar ik ze ophoestte. De Pegu Club, cafés als de SKINnY, Milk and Honey, Marlow & Sons, The Slaughtered Lamb, Kettle of Fish en The Dove and Freemans, de Colombiaanse broodjeszaak bij First Street, een koffiebar die Think heette, een restaurant dat Snack heette, een restaurant dat Home heette.

We bleven allemaal tot laat omdat we wisten dat dat van ons werd verwacht en hingen oeverloze verhalen op, de woeste, elegante verhalen van lafaards. We rekten ons leven op als zachte toffeeslierten. We ontdekten de ernstige en grappige verbanden tussen ons leven en dat van beroemdheden, het verloop van onrechtvaardige oorlogen, de derde wereld en haar corrupte leiders, de aarde en al haar achilleshielen, zoals de zeeën en de dampkring. We lachten samen en heel abrupt lachten we niet meer, om te bewijzen dat we wisten hoe je dingen serieus nam. We aten goed. We spraken over het eten; we spraken over het eten dat we niet aten – in andere restaurants, andere wijken. We spraken over verdriet, dat we dat nooit echt hadden gekend. We spraken over volkerenmoorden die vergeten waren omdat mensen het alleen nog maar over de Holocaust hadden. We spraken vooral over onszelf en over met wie we neukten.

Ik sprak over Louis, een getrouwde hoogleraar die me zo nu en dan onthaalde (zijn uitdrukking). Ik was stom genoeg verliefd op hem geworden. Hij had een boek geschreven over vroege vrouwelijke mystici, de vrouwen die zichzelf uithongerden en pijn deden.

Het heette: *Hoe vond Julian zijn [sic] God?* Hij stelde me vragen over de twee jaar dat ik anorexia had gehad. Drie als je het jaar meetelde waarin ik niet ongesteld werd. ‘Het was mijn zieke God,’ zei ik tegen hem. Zo was ik – altijd bereid de humor van dingen in te zien.

‘Je bent nog jong,’ zei hij. Hij legde zijn hand op mijn knie. ‘Maar je zou jezelf serieuzer moeten nemen.’

Ik vertelde mijn vrienden wat hij had gezegd en we lachten. Zij raadden me altijd het tegenovergestelde aan.

Er waren dingen die ik niemand vertelde. Vandaag zat ik op handen en knieën op de grond in de wc van mevrouw Z de pisllekken van haar stervende hond weg te boenen. Vandaag stond ik erbij toen mevrouw Z haar huishoudster aan het huilen maakte. Onuitgesproken, maar anders gezegd: vandaag ben ik ervoor betaald een volwassen vrouw te zien huilen.

Ik comprimeerde mijn dagen keurig tot amuses. Ik werkte als persoonlijk assistent van een vrouw die erom bekendstond dat ze mensen rot behandelde en die mij rot behandelde. Ik kon geen geestige versies verzinnen van de rest. In de duisternis begon ik mijn instortende grootmoeder te verzorgen. Ze was niet inspirerend, had met niemand seks en behandelde niemand rot. Ze was alleen maar oud.

Om de andere dag ging ik na mijn werk naar Grand Central en nam de trein naar Greenwich. De wagons zaten vol forenzen in pak die naar de buitenwijken reisden en op weg naar hun twaalf uur durende verlof hun stropdas alvast wat losser trokken. Te midden van hen sleepte ik mezelf naar de zwaarste uren van mijn dag: oma Lucy helpen een blokje om te gaan, Corona’s klaarmaken met partjes limoen, haar enige uitspatting, en crèmes en andere smeerseltjes op het verkreukelde papier van haar blozende couperosewangen strijken.

Achter de treinraampjes ontvouwde Connecticut zich in een eindeloze aaneenschakeling van houthandels en omheinde vrachtterreinen,

kerkhoven voor uitgerangeerde bussen en mobiele wc's, al die rommel verstomd onder een plotselinge schemering. Soms zat ik in de restauratiewagon, waar mannen plastic bekertjes met waterige gin naar binnen goten om zich alvast schrap te zetten voor de beproevingen van vrouw en kinderen. Zou je dan liever alleen zijn? dacht ik. Zeker weten? Ik stelde me oma Lucy voor die in afwachting van mijn komst de deur in de gaten hield, gespannen rechtop zittend als een vogeltje in haar stille flat vol kleuren: gele muren, blauwe vloerbedekking, paarse bank, die weeïge kleurschakeringen haar enige gezelschap.

Al die tinten waren met het stijgen der jaren gekomen, een concessie, misschien, aan het stille verlangen naar vrolijke gezelligheid in eenzame omstandigheden. Haar oude woonkamer in Los Angeles had witte muren gehad en een witte bank, die onzichtbaar onder de witte haren van haar witte kat Boo had gezeten. Boo had een broertje gehad dat Radley heette, een lapjeskat die een paar maanden nadat oma Lucy hem had gekregen bij een ander baasje was ingetrokken. Ik heb me altijd afgevraagd of hij vanwege die bank is weggestuurd. Boo stierf toen ik zestien was. Oma Lucy bewaarde zijn as in een zilveren doos achter haar zondagse servies.

We brachten de avonden door met films kijken over spionnen en bankovervallen. We trokken stevige schoenen aan en liepen een rondje om haar parkeerplaats. Ze genoot van de manier waarop ik me kledde, ik koos mijn outfits daarom met zorg: wijde rokken met grote gebloemde sjaals, blouses afgezet met pailletten of fijn borduurwerk. 'Je bent je eigen persoon, Stella,' zei ze. 'Daar hou ik van.' Eerlijk gezegd ging ik naar winkels die anderen eerst hadden ontdekt of die door betrouwbare bloggers werden aangeraden. Maar het voelde de moeite waard om een glimlach op haar gezicht te toveren.

Hoewel Lucy er alles aan deed de restjes van haar leven op peil te houden, werd het steeds moeilijker. Ze slikte een heleboel pillen, maar wist niet hoe ze heetten, alleen wat ze deden: 'Deze is voor

mijn hartslag, als die op hol slaat,' zei ze. 'Ik heb andere voor als mijn hart een slag overslaat.' Ik borg ze op in vakjes met daarop de namen van de dagen van de week. Ik leerde haar lichaam kennen door het dampende badwater heen: blauwe plekken op haar dijen, hangende borsten die als plastic zakjes over haar bolle buik gedrapeerd lagen. Ze had een lange neus die glad en stevig was en haar een assertief profiel verleende. Ze had glitterroze lipgloss op de rand van haar dunne lippen, maar kon die niet goed aanbrenge, waardoor de kleur altijd naar binnen toe verflauwde, alsof ze die had opgezogen. Al zo lang ik haar kende was ze dol op make-up geweest.

'Jouw moeder was vroeger al een spetter,' zei ze eens tegen me. 'Dat leek ze alleen nooit in de gaten te hebben.'

Lucy had altijd gedacht dat als ze ervoor kon zorgen dat haar dochter anders zou worden dan zij, anders genoeg, ze tevreden zou zijn met het leven. Nu was ze tachtig en vroeg ze zich nog steeds af: was ze dat?

Oma Lucy had een lichaam dat er stevig en praktisch uitzag. Het was moeilijk te geloven dat ze de bron van mijn moeders eigenschappen was: een fel, rank poppetje en gelaatstrekken die uit steen gehouwen leken. Alles aan mijn moeder was dun, tot en met haar vingers. Ze zag eruit alsof ze elk moment langs duizend verborgen scheurtjes zou openbarsten.

Ik leek meer op Lucy dan op mijn moeder. Ik bezat wel een zekere schoonheid, maar er was niets delicaats aan. Je wilde mij niet beschermen, alleen zien of ik ook kapot kon. Toen ik begon te menstrueren, was ik al langer dan de meeste mannen, langer dan één tachtig, en had ik een sterk, beslist voorkomen. Het enige fragiele aan mij waren mijn ogen – lichtblauw en vaak betraand, doorgaans druppelend. Mijn vader noemde ze 'vlagerig'. Mijn ledematen oogden zwaar en zo voelden ze ook: mijn benen als rechte stokken, mijn beaderde handen en botte vingers als wapens. 'Je komt sterk over,' zei mijn moeder. 'Dat is iets om trots op te zijn.'

Mijn moeder deed achteloos over schoonheid zoals alleen mooie

vrouwen dat kunnen. ‘Uiterlijk doet ertoe, denk ik, maar je hebt er weinig invloed op,’ zei ze eens tegen me. ‘En het zorgt er nooit voor dat je krijgt wat je echt wilt,’ zei ze ook nog.

Ze was boos geweest toen ik voor mijn tiende verjaardag een bruidsblad had gevraagd. Ik vond het heerlijk om naar die porseleinen vrouwen te kijken in zijden jurken die strak om hun poppentaille waren getrokken. Hun armen en benen waren zo dun dat het leek alsof je ze kon opvouwen in een doos als dubbelgeklapte handpoppen. Ik stelde me hun innerlijk voor als keurig ingerichte kamers, hun emoties als elegant gevormde meubels bekleed met mooie stoffen – de kalmte van zelfbeheersing, de rust van volledig begeerd worden. Ik had een foto gezien van mijn moeder in haar trouwjurk en vond die adembenemend mooi – van haar stam ik af, dacht ik, het kan gewoon niet – maar ik wist dat ik haar nooit mijn bewondering kon tonen, zelfs niet een beetje, omdat het niet het soort bewondering was dat ze verlangde.

Oma Lucy was altijd terughoudend geweest over haar lichaam en gebruikte nooit woorden als ‘plas’ of ‘snot’. Nu kon ze niets verbergen. Ze had diarreeaanvallen op de bank en op het kleed. Ze at gedroogde pruimen omdat haar pijnmedicatie haar constipatie bezorgde. ‘Misschien zijn die pruimen niet zo’n goed idee,’ zei ik. Ze was te zwak om snel genoeg de wc te bereiken. Als ze liep, zocht ze met haar hand steun bij de muren of tafels. Haar zenuwen speelden haar parten, de jeuk was niet afgenomen. Ze was ervan overtuigd dat gember kon helpen.

‘Gember?’ zei ik. ‘Waarom gember?’

Ze haalde een opgevouwen vel geel papier uit de voorraadkast, waar het tussen blikken zout en meel was gestoken. Er stond een kaart van het menselijk lichaam op met overal Chinese karakters en felrode gebogen lijnen die ledematen met elkaar verbonden, als het affiche van een luchtvaartmaatschappij waarop te zien is welke steden ze aandoen. Hij was van Matilda geweest. Oma Lucy legde

het zo goed ze kon uit: ‘Ze dacht dat alles met elkaar verbonden was. Ze dacht dat je ervoor kon zorgen dat het beter ging met je buik als je je tenen op de juiste manier masseerde.’ Matilda had ook uitgesproken ideeën gehad over welke kleuren je als laatste zou moeten zien voordat je in slaap viel: lichtblauw en goud. ‘Ze had haar plafond geschilderd,’ vertelde oma Lucy. ‘Haar slaapkamer stonk dagenlang naar terpentijn.’

Van Matilda kwam ook het idiote idee over gember, dat je het onder je tong moest laten liggen tot het brandde. Het zou je afleiden van andere pijnen. ‘Het is het proberen waard,’ zei oma Lucy nu. ‘Ik heb niet veel te verliezen.’

Elke dinsdag kwam er een vrouw die Juana heette naar de flat. Ze werkte al jaren voor oma Lucy. Ze maakte schoon en kookte soep die we de hele week in de ijskast bewaarden: kalkoenchili die eruitzag als hondenvoer, soepen dik als verf, kipvermicelli met draderige stukken vlees. Lucy was van babyachtige prakjes gaan houden. Haar tandvlees bloedde als lekkende pennen. Ze had vrijwel geen eetlust meer en was flink afgevallen. Het verst kwam ik als ik haar een bord erwten- of visroomsoep voorzette, gladde, romige soepen. Als ze haar lepel omklemde, zag je aan haar knokige vingers de spookachtige contouren van waar voorheen meer vlees had gezeten.

Ze viel een keer in slaap boven een kom gebonden maïssoep. Later ontdekte ik dat de bank onder de vastgekoekte maïskorrels zat. Juana gaf me een rondleiding langs hun schoonmaakmiddelen. Ze liet me zien hoe je tapijtreiniger kon gebruiken om diarreevlekken te verwijderen en vertelde me wat het verschil was tussen de producten: dit kun je op de bank gebruiken, dit niet.

‘Te agressief?’ vroeg ik.

Ze kneep haar neus dicht. Ik begreep het. Het rook te vies.

Juana was erg emotioneel over mijn grootmoeders gesteldheid. Op een middag trof ik haar huilend in de keuken aan. ‘Niet meer,’ zei ze. ‘Ik vind het verschrikkelijk.’

Ik vond het ook verschrikkelijk, maar had er nog nooit om gehuild. Ik had dat vaak genoeg gewild, maar wist niet zeker of ik het wel kon. Ik gaf Juana klopjes op haar arm. Mijn vingers voelden housterig en onmenselijk.

‘U bent – hoe zeg je dat? – sterk,’ zei ze. ‘Heel sterk.’

Ik schudde mijn hoofd. Ik was niet sterk. Ik was alleen vanbinnen opgedeeld in aparte vakjes. Die raakten elkaar niet per se. Er waren er bij die ik al een tijdlang niet meer had gezien.

Ik kwam na middernacht terug in de stad en belde de vrienden van wie ik wist dat ze wakker zouden zijn: degenen die geen baan hadden, de kunstenaars met familiegeld en degenen die ronduit arm waren, de twijfelachtig gedeprimeerden, met of zonder diagnose, degenen die zo ver weg in Brooklyn woonden dat ze in wezen in Jersey zaten. We spraken met bier op onze adem, dat onze woorden met wijsheid liet gisten. Zij vertelden dat ze ratten zo groot als honden in hun trappenhuis hadden gezien en hoe ze de esthetische regels van vorige eeuwen hadden afgezworen. Ik vertelde dat ik in Connecticut oog in oog had gestaan met sterfelijkheid. We bleven tot zonsopgang wakker want we wilden ons door vermoeidheid gereduceerd voelen – precies dat, teruggebracht tot de kale kern – of misschien omdat we niet durfden te dromen.

Op een avond belde ik niemand. Ik wilde op zoek naar een man, gewoon een man die een gezicht aan mijn eenzaamheid kon geven. Ik voelde me al alleen. Ik had die onbekende nodig, waar hij ook was, wie het ook was, als bewijs. Ik vond hem in een Ierse kroeg in het centrum, een kale man die alleen zat te drinken niet ver van de wc's. Ik vond zijn stem leuk toen hij me een whisky aanbood. Ik zei dat ik die puur wilde.

Toen hij mijn verzoek herhaalde voor het barmeisje, klonk hij krachtig en zelfverzekerd, alsof hij precies begreep waarom ik mijn whisky zo moest hebben. Hij zou ervoor zorgen dat ze me gaven wat ik wilde. Als ik mijn ogen half dichtkneep, zag zijn hoofd eruit

alsof het gloeide. Het was wazig als een peertje dat je door je tranen heen ziet.

We dronken. We praatten over de gevaren van de ouderdom en de begoochelingen van de jeugd. Hij tikte soms op zijn schedel alsof dat geluk kon brengen: afkloppen. Hij vroeg me waarom ik naar zijn hoofd zat te staren. Ik zei: 'Het glimt zo mooi.'

Ik dronk nog wat. Hij dronk nog wat. Hij zei dat hij arts was en gespecialiseerd in hersenbeschadigingen. 'Vinden en vernietigen,' zei hij warm, en weer tikte hij op het hout van zijn schedel. Ik vroeg me af of hij ooit echt medicijnen had gestudeerd.

Ik vroeg het barmeisje om een maraskinokers om op het steeltje te kunnen kauwen. Hoe kregen mensen het voor elkaar om dat met hun tong te strikken? Het leek iets te zeggen over het menselijk lichaam, iets wat de geest niet kon sturen. 'Vinden en vernietigen.' Je kon een willekeurig deel van je hersenen beschadigen en nog steeds zouden er mensen zijn die zo'n steeltje in een knoop konden leggen. Ik niet, maar anderen wel.

'Ik probeer haar alleen maar te helpen,' zei ik. 'Maar ik denk dat het niet genoeg is.'

'Schat.' Hij glimlachte. 'Het is genoeg.'

Hij legde zijn arm om mijn rug en ik voelde zijn hand onder mijn rok glijden en mijn billen pakken. Ik gaf hem een klap op zijn arm. 'Ik vertel iets waars over mijn leven.'

'En?'

'En het kan jou geen fuck schelen.'

Hij kneep me nog harder en lachte. 'Natuurlijk niet.'

Ik gebaarde met een gekromde vinger dat hij dichterbij moest komen, alsof ik hem een geheim wilde vertellen. Toen leunde ik voorover naar zijn oor en spuugde.

'Vuil kreng!' zei hij. 'Wat was dat?'

Ik keek van links naar rechts, zocht een ander gezicht, de deur. De whisky maakte het licht wazig. Ik liet geen geld achter. Ik wankelde nauwelijks toen ik wegliep.